

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

تاب

(تحلیل اطلاعات بازار ایران)

شماره ۱۲۲ - ۷ دی ۱۳۹۲

یک صد نکته کاربردی در خصوص «آزادی کسب و کار در اقتصاد ایران»

مقدمه:

پدیدآورندگان:

گزارش تحلیل اطلاعات بازار ایران (تابا) در راستای جمعیت و تحلیل اطلاعات و آمار مجموعه وزارت صنعت، معدن و تجارت و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط شکل گرفته است.

منبع و مرجع تهیه اطلاعات سازمان‌های معتبر بین‌المللی و نهادهای دولتی داخلی است که توسط پژوهشگران مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، پایش شده و ارائه می‌گردند.

صاحب امتیاز: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
تهیه شده در: پژوهشکده مطالعات راهبردی- مرکز تحلیل اطلاعات صنعت، معدن و تجارت (متا)

مدیر مسئول: دکتر مهدی فتح اله

ناظر: یوسف حسن پور

مدیر اجرایی: امیر حسین یزدان پرست

صفحه آرایی و طرح روی جلد: فرشته سعیدا

این گزارش بر اساس نتایج تحقیقات، پژوهش‌ها و مقالات آقای دکتر علیرضا گرشاسبی از اعضای هیئت علمی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی تنظیم گردیده است.

نشانی: خیابان کارگر شمالی بالاتر از بلوار کشاورز، روبروی پارک لاله، پلاک ۱۲۰۴، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
مرکز تحلیل اطلاعات بازار ایران (تابا)

تلفن: ۶۶۹۲۴۸۳۹، کد پستی: ۱۴۱۸۶۹۳۹۸۳

وبسایت: www.TABAreport.ir

ایمیل: taba@itsr.ir

فهرست مطالب:

۱.....	مقدمه
۲.....	شاخص‌های آزادی اقتصادی
۱۰.....	جایگاه ایران از منظر شاخص آزادی اقتصادی جهان
۱۵.....	دلایل پایین بودن شاخص آزادی اقتصادی ایران
۲۰.....	جمع‌بندی و پیشنهادها

تذکر مهم

مطالب تابا که توسط کمیته‌های پژوهشی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی و با مشارکت معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت تهیه گردیده، قابل استناد و انتشار تحت عنوان نظر رسمی وزارت صنعت، معدن و تجارت نمی‌باشد.

مقدمه

۱. امروزه در بسیاری از جنبه‌های اقتصادی، نهادها و سازمان‌های بین‌المللی اقدام به محاسبه و انتشار شاخص‌هایی برای رتبه‌بندی کشورهای مختلف در زمینه‌های گوناگون می‌کنند.
۲. یکی از مهمترین این شاخص‌ها «آزادی اقتصادی»^۱ است که توانمندی اقتصاد یک کشور را در عملکرد بخش خصوصی در محیطی عاری از مداخلات بی‌مورد دولت نشان می‌دهد.
۳. خروجی این شاخص نشان می‌دهد که اقتصاد یک کشور تا چه میزان به اقتصاد بازار آزاد نزدیک شده است.
۴. آزادی اقتصادی شرایطی است که در آن افراد مادامی‌که به‌دنبال معیشت اقتصادی و کسب مالکیت بیشترند، می‌توانند با اختیار فردی عمل کنند.
۵. هر بخشی از شاخص آزادی اقتصادی، در بطن خود، رابطه حیانی میان اشخاص (افراد) و دولت را داراست. با این وجود، هسته مرکزی آزادی، تضمین حقوق مالکیت افراد جامعه و تأکید بر کوچک بودن دولت و میزان دخالت آن در اقتصاد است.
۶. مطالعات تجربی نشان می‌دهد شاخص آزادی اقتصادی در ارتباط مستقیم با شاخص‌هایی چون شاخص توسعه اقتصادی^۲، شاخص توسعه انسانی^۳، شاخص فقر^۴ و شاخص توزیع درآمد^۵ قرار دارد.
۷. شاخص آزادی اقتصادی صورت متمایزی از شاخص آزادی سیاسی^۶ و آزاد مدنی^۷ است.

1. Economic Freedom
2. Economic Development Index
3. Human Development Index
4. Human Poverty Index
5. Income Distribution Index
6. Political Freedom
7. Civil Freedom

شاخص‌های آزادی اقتصادی

■ شاخص آزادی جهان (WFE)^۱

۸. این شاخص توسط مؤسسه فریز محاسبه و ارائه می‌شود.
۹. این مؤسسه در سال ۱۹۷۴ آغاز به کار کرد و با همکاری اقتصاددانان بزرگی همچون فریدمن، نورث، گری‌بکر، برای اولین بار در سال ۱۹۷۵ اقدام به انتشار رتبه کشورها در آزادی اقتصادی کرد.
۱۰. براساس تعریف این مؤسسه، آزادی اقتصادی هنگامی شکل می‌گیرد که انتخاب شخصی، معاملات اختیاری، رقابت‌پذیری و امنیت حقوق مالکیت برای افراد آزادانه فراهم باشد.
۱۱. این شاخص از هفت بخش تشکیل شده است که ۵ بخش آن اصلی و ۲ بخش فرعی هستند. مجموع مؤلفه‌های مورد بررسی در این بخش‌ها به ۳۷ زیرمؤلفه می‌رسد که ذیل به معرفی آنها اقدام می‌گردد:

۱. اندازه دولت^۲

۱۲. در این بخش بر محدود بودن اندازه دولت تأکید شده و افزایش حجم دولت را مترادف با ناکارآمدی، مداخله در تصمیمات بخش خصوصی، ورود فرآیندهای سیاسی به فعالیتهای اقتصادی در حوزه‌های توزیع منابع، کالاها و خدمات می‌داند.
۱۳. حمایت از مالکیت خصوصی در برابر هرگونه مداخله و بسترسازی تولید کالاهای عمومی حوزه‌هایی است که دولت باید از بخش خصوصی حمایت کند.
۱۴. دخالت دولت خارج از این حوزه‌ها به‌منزله محدود شدن عملکرد بخش خصوصی خواهد بود که در تقابل با آزادی اقتصادی قرار دارد.
۱۵. افزایش مخارج دولت در قیاس با افزایش مخارج بخش خصوصی سبب افزایش انتخاب‌های دولتی و سیاسی می‌شود که جایگزین انتخاب‌های بخش خصوصی است.
۱۶. مؤلفه‌های این بخش عبارتند از:

■ نسبت مصارف دولتی به کل مصرف اقتصاد؛

■ نسبت پرداخت‌های انتقالی و یارانه‌ها به تولید ناخالص داخلی؛

1. Gwartney & Lawson; 2010 ,pp. 1-13; www.fraserinstitute.org

2. Size of Government

■ مالکیت دولتی و سرمایه‌گذاری؛

■ بالاترین نرخ نهایی مالیات (نرخ نهایی مالیات بر درآمد و بر دستمزد و حقوق)^۱

۲. ساختار قانونی و امنیت حقوق مالکیت^۲

۱۷. این بخش مرکزیت و کانون مبحث آزادی اقتصادی است و یکی از مهمترین عملکردهای دولت در اقتصاد به‌شمار می‌رود.

۱۸. بدون امنیت حقوق مالکیت بخش خصوصی اصولاً بحث از آزادی اقتصادی بی‌معنا خواهد بود.

۱۹. مؤلفه‌های این بخش را می‌توان به‌صورت زیر ارایه کرد:

■ استقلال قضایی؛

■ استقلال دادگاه‌ها؛

■ صیانت از حقوق مالکیت؛

■ دخالت نهادهای نظامی در اجرای قانون و فرآیند سیاسی؛

■ یکپارچی نظام قانونی؛

■ اجرای قانونی قراردادهای؛

■ محدودیت‌های قانونی بر فروش دارایی‌های حقیقی.

۳. دسترسی به پول قوی (پرقدرت)^۳

۲۰. پول ابزاری برای تسهیل معاملات است و هرکشوری با پول قدرتمندتر می‌تواند به افزایش در دریافتی ناشی از معاملات امیدوارتر باشد. به اعتقاد پولیون، تورم ریشه‌ای پولی دارد و از این رو، افزایش حجم پول منجر به پیدایش تورم و در نهایت محدودیت آزادی اقتصادی می‌شود. علاوه بر این، با افزایش تورم ضمن ایجاد عدم تعادل در قیمت‌های نسبی، ارزیابی پروژه‌های اقتصادی با مشکل روبرو می‌شود.

۱. برای بررسی چگونگی امتیازدهی به مؤلفه‌های مورد بررسی در تمام بخش‌ها به (Gwartney & Lawson, ۲۰۱۰) مراجعه شود.

2. Legal Structure and Security of Property Rights

3. Access to Sound Money

۲۱. پول قوی برای حمایت از مالکیت بخش خصوصی بسیار اهمیت دارد. اگر دولت‌ها برای تامین مالی مخارج خود اقدام به چاپ پول کنند زمینه را برای کاهش ارزش دارایی افراد فراهم آورده‌اند.

۲۲. مؤلفه‌های مورد بررسی در این بخش شامل موارد زیر هستند:

- رشد پول؛
- انحراف معیار تورم؛
- تورم سال‌های اخیر؛
- آزادی داشتن حساب‌های بانکی خارجی.

۴. آزادی تجارت بین‌المللی^۱

۲۳. در شاخص آزادی اقتصادی جهان، هرگونه محدودیت‌های تجاری و بازاری، کاهش آزادی اقتصادی را به همراه دارد.

۲۴. آنچه در دنیای کنونی از اهمیت بالایی برخوردار است پایین‌ترین هزینه تولید کالاها و خدمات است که سبب می‌شود وابستگی اقتصادی کشورها به یکدیگر را افزایش دهد. از این رو، افزایش مبادله با طرف‌های خارجی در دنیای کنونی از ملزومات به‌شمار می‌رود و محدود کردن آن به هر روشی، آزادی اقتصادی را محدود خواهد کرد.

۲۵. محدود کردن تجارت به اشکال مختلف قابلیت تبدیل پول را کاهش می‌دهد و تجارت بین‌المللی را محدود می‌کند.

۲۶. شاخص‌های فرعی این زیربخش عبارتند از:

- مالیات بر تجارت بین‌المللی (درآمدهای ناشی از مالیات بر تجارت، متوسط نرخ تعرفه، انحراف معیار نرخ تعرفه)؛
- موانع تجاری قانونی (موانع غیرتعرفه‌ای واردات، هزینه‌های واردات و صادرات)؛
- اندازه بخش تجاری در قیاس با اندازه مورد انتظار؛
- نرخ ارز بازار سیاه؛
- کنترل‌های بازار سرمایه بین‌المللی (سرمایه‌گذاران خارجی و مالکیت‌های خارجی).

۵. مقررات اعتبارات، بازار کار و کسب و کار^۱

۲۷. شاخص آزادی اقتصادی جهان در بخش مقررات، موارد متعددی را شامل می‌شود که عبارتند از:

- مقررات بازار اعتبار (سهم ملکیت بانکها، رقابت بانکهای خارجی، محدوده اعتبار بخش خصوصی، کنترل‌های نرخ بهره و نرخ بهره حقیقی منفی)
- مقررات بازار کار (مقررات استخدام و حداقل دستمزد، مقررات استخدام و اخراج، اتحادیه‌های کارگری، مقررات ساعات کار، هزینه‌های اخراج کارگر، خدمت دوره ضروری)
- مقررات کسب و کار (کنترل‌های قیمتی، ملزومات اداری، هزینه‌های تشریفات اداری، راهاندازی کسب و کار، رشوه، مجوزها و هزینه اظهارنامه مالیاتی)
- هر زیرگروه از شاخص آزادی اقتصادی در بازه ۰ تا ۱۰ امتیازبندی می‌شود که امتیاز ۱۰ به معنای بالاترین سطح آزادی اقتصادی است. در نهایت میانگین وزنی تمام بخش‌ها به عنوان شاخص آزادی جهان محاسبه و ارایه می‌شود.

■ شاخص آزادی اقتصادی (IFE)^۲

- ۲۸. این شاخص برای نخستین بار در سال ۱۹۸۰ با مشارکت مجله وال استریت توسط بنیاد هریتیج منتشر شد.
- ۲۹. طبق تعریف این مؤسسه، آزادی اقتصادی شرایطی است که در آن مالکیت افراد از هرگونه تعرض و سوءاستفاده دیگران حمایت شود و این افراد بتوانند در بهره‌برداری، معامله و نقل و انتقال دارایی‌های خود آزادانه عمل کنند.
- ۳۰. این شاخص شامل ۱۰ حوزه جداگانه است که در دامنه ۰ تا ۱۰۰ نمره‌دهی می‌شود و امتیاز بالاتر نشان‌دهنده آزادی اقتصادی بیشتر است. در مجموع، این شاخص حدود ۵۰ زیر مؤلفه را مورد بررسی قرار می‌دهد و رتبه آزادی اقتصادی کل یک کشور با میانگین ساده امتیازات در ۱۰ حوزه محاسبه می‌شود.
- ۳۱. یکی از نکات تامل برانگیز در محاسبه این شاخص استفاده از اطلاعات کیفی است که می‌تواند نتایج حاصل از بررسی‌ها تحت تأثیر نظرات محاطبان و پرسش‌شوندگان قرار دهد.
- ۳۲. برای بررسی بیشتر در ادامه به بررسی هر یک از این زیربخش‌ها پرداخته شده است:

1. Regulation of Credit, Labor, and Business

2. Economic Freedom Index

۱. حقوق مالکیت^۱

۳۳. این مؤلفه به بررسی انتخاب آزادانه افراد، معاملات اختیاری، رقابت‌پذیری و امنیت حقوق مالکیت برای آن‌ها می‌پردازد و مؤلفه‌های زیر را شامل می‌شود:

- حمایت از دارایی‌های فردی افراد و اقدامات دولت در اجرای آن
- میزان مصادره دارایی‌ها توسط نظام قضایی؛
- استقلال دستگاه قضایی؛
- فساد در دستگاه قضایی؛
- شرایط قراردادهای.

۲. آزادی از فساد^۲

۳۴. در این بخش به بررسی درجه فساد در یک کشور پرداخته می‌شود. هرچه میزان فساد افزایش یابد با ایجاد نااطمینانی در فضای اقتصادی، آزادی اقتصادی را محدود می‌کند.

۳۵. اطلاعات مربوطه از شاخص فساد سازمان شفافیت بین‌الملل اخذ می‌شود.

۳. آزادی مالی^۳

۳۶. مؤلفه‌ای که نشانگر فشار مالی تحمیلی بر بخش خصوصی از جانب درآمدهای دولت است.

۳۷. هرچه نرخ مالیات و نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی پایین‌تر باشد آزادی مالیاتی و اقتصادی بیشتر است.

۳۸. شاخص‌های فرعی شامل موارد زیر هستند:

- بالاترین نرخ مالیات بر درآمد افراد؛
- بالاترین نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها؛
- نسبت درآمد مالیاتی به تولید ناخالص داخلی.

1. Property Rights
2. Freedom From Corruption
3. Fiscal Freedom

۴. مخارج دولت^۱

۳۹. این مؤلفه سطح مخارج دولت را نسبت به تولید ناخالص داخلی اندازه‌گیری می‌کند و کوچک بودن آن نشان‌دهنده آزادی بیشتر است.

۴۰. شاخص‌های فرعی شامل سهم مخارج دولتی به‌عنوان درصدی از ناخالص داخلی، مصرف دولتی و پرداخت انتقالی دولت هستند.

۵. آزادی کسب و کار^۲

۴۱. در این زیر بخش توانایی آغاز، تداوم، تعطیل کردن کسب و کار توسط بخش خصوصی با توجه به محدودیت‌های قوانین و مقررات مورد توجه قرار می‌گیرد.

۴۲. شاخص‌های مورد بررسی عبارتند از:

- شروع کسب و کار (تعداد مراحل، مدت زمان مراحل، هزینه، حداقل سرمایه مورد نیاز)؛
- کسب مجوزهای مورد نیاز (تعداد مراحل، مدت زمان مراحل، هزینه)؛
- انحلال شرکت‌ها (مدت زمان مورد نیاز، هزینه، نرخ بازگشت سرمایه به دلار).

۶. آزادی نیروی کار^۳

۴۳. این بخش جوانب مختلف بازار کار در یک کشور را مورد بررسی قرار می‌دهد که در مؤلفه‌های زیر تبلور می‌یابد.

- نسبت حداقل دستمزد به متوسط ارزش افزوده هر کارگر؛
- موانع استخدام نیروی کار جدید؛
- انعطاف در ساعات کاری؛
- دشواری اخراج نیروی کار؛
- عملکرد اتحادیه‌ها؛
- هزینه‌های غیردستمزد نیروی کار^۴.

1. Government Spending
2. Business Freedom
3. Labor Freedom

۴. دو شاخص آزادی کسب و کار و نیروی کار براساس اطلاعات شاخص سهولت فضای کسب و کار محاسبه می‌شوند.

۷. آزادی پولی^۱

۴۴. نشان‌دهنده ثبات قیمت و کنترل‌های قیمتی توسط دولت است.

۴۵. در این بخش به دو شاخص فرعی میانگین تورم در سه سال منتهی و کنترل‌های قیمتی نظیر پرداخت یارانه‌ها توجه می‌شود.

۸. آزادی تجاری^۲

۴۶. مرکب است از عدم وجود محدودیت‌های قیمتی و غیرقیمتی در واردات و صادرات کالاها و خدمات.

۴۷. شاخص‌های فرعی در این بخش عبارتند از:

- میانگین وزنی تعرفه‌ها در کشور؛
- موانع غیرتعرفه‌ای اعم مقداری، قیمتی، تنظیمی و گمرکی.

۹. آزادی سرمایه‌گذاری^۳

۴۸. این مؤلفه، سیاست‌های دولت در ارتباط با جریان ورود سرمایه به کشور را نشان می‌دهد که دارای اجزای زیرند:

- قوانین سرمایه‌گذاری؛
- تشویق سرمایه‌گذاران خارجی توسط دولت با رفتار عادلانه نسبت به سرمایه‌گذار داخلی؛
- محدودیت دسترسی به ارز خارجی؛
- برخورد یکسان قانون با بنگاه‌های داخلی و خارجی؛
- محدودیت‌های دولت بر انتقالات سرمایه؛
- ممنوع شدن سرمایه‌گذاری بر سرمایه‌گذاران خارجی به دلیل امنیت ملی.

1. Monetary Freedom
2. Trade Freedom
3. Investment Freedom

۱۰. آزادی تامین مالی^۱

۴۹. این مؤلفه به بررسی کنترل‌های دولت در امور بانکی و تامین مالی می‌پردازد.

■ گسترش مقررات دولتی در ارتباط با خدمات مالی؛

■ دخالت دولت در سیستم بانکی و سایر خدمات مالی؛

■ دشواری‌های راه‌اندازی بنگاه‌های مالی داخلی و خارجی؛

■ دخالت دولت در تخصیص اعتبارات؛

۵۰. از سال ۲۰۰۷ این شاخص بر مبنای امتیاز ۱۰۰ محاسبه شده و امتیاز بالاتر نشان‌دهنده درجه آزادی بیشتر است.

۵۱. برای سهولت در تحلیل‌ها و شفافیت بیشتر در جزئیات این ۱۰ حوزه را در ۴ گروه طبقه‌بندی می‌کنند که عبارتند از:

■ حاکمیت قانون^۲: حقوق مالکیت و آزادی از فساد؛

■ دولت محدود^۳: آزادی مالی و مخارج دولت؛

■ کارایی مقررات تنظیمی^۴: آزادی کسب و کار، آزادی نیروی کار و آزادی پولی؛

■ بازارهای آزاد^۵: آزادی تجاری، آزادی سرمایه‌گذاری و آزادی تامین مالی.

1. Financial Freedom
2. Rule of Law
3. Limited Government
4. Regulatory Efficiency
5. Open Markets

جایگاه ایران از منظر شاخص آزادی اقتصادی جهان

۵۲. شاخص آزادی جهان آخرین بار در سال ۲۰۱۳ منتشر شده که اطلاعات ۱۵۲ کشور را تا سال ۲۰۱۱ گزارش کرده است. بر این اساس ایران در سال ۲۰۱۱ رتبه ۱۲۷ جهان از دریچه آزادی اقتصادی بوده است.

۵۳. بررسی مقایسه‌ای رتبه شاخص آزادی اقتصاد جهان در ایران ۲۰۱۱:

شاخص	امتیاز ۲۰۱۱	رتبه ۲۰۱۱	امتیاز ۲۰۱۰	رتبه ۲۰۱۰	تغییر در رتبه
اندازه دولت	۹۱/۶	۹۵	۴۲/۶	۷۴	-۲۱
آزادی تجارت بین‌الملل	۱/۵	۱۴۴	۱۸/۵	۱۴۲	-۲
ساختار قانونی و امنیت حقوق مالکیت	۸/۵	۶۳	۷۸/۵	۶۰	-۳
دسترسی به پول سالم	۷/۷	۹۸	۵۳/۸	۶۸	-۲۰
مقررات	۵/۵	۱۴۳	۴/۵	۱۳۵	-۸
شاخص آزادی اقتصادی جهان	۰۵/۶	۱۲۷	۲۶/۶	۱۱۱	-۱۶

Source: www.fraserinstitute.org

۵۴. طبق جدول فوق، امتیاز کشور در شاخص آزادی اقتصادی در سال ۲۰۱۰ و پیش از تشدید تحریم‌های جدید ۶/۲۶ بود که این امتیاز در سال ۲۰۱۱ به ۶/۰۵ کاهش یافته است. رتبه ایران نیز با ۱۶ پله نزول از ۱۱۱ به ۱۲۷ رسیده است.

۵۵. بیشترین تاثیر از جهت اندازه دولت بر شاخص وارد شده است که به نظر می‌رسد اجرا قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و کسری بالای دولت مهمترین دلیل در این میان بوده است.

۵۶. براساس آمارهای جدول، ساختار قانونی و امنیت حقوق مالکیت، دسترسی به پول پر قدرت و مقررات حوزه‌هایی هستند که در آن‌ها رتبه ایران تنزل کرده است.

۵۷. در این شاخص کشورهای هنگ‌کنگ، سنگاپور، نیوزیلند، سوئیس و امارات بالاترین آزادی اقتصادی را در اختیار دارند.

۵۸. با توجه به آنکه شاخص آزادی اقتصادی جهان تا سال ۲۰۱۱ مورد محاسبه قرار گرفته است در این بخش تمرکز بیشتر بر شاخص آزادی اقتصادی (EFI) می‌گیرد که تا سال ۲۰۱۳ و با استفاده از آمار و اطلاعات ۱۷۴ کشور مورد محاسبه قرار گرفته شده است.

۵۹. مرتبه و جایگاه کشور در این شاخص در فضای کسب و کار اقتصادی در جدول زیر ارائه شده است.

بررسی مقایسه‌ای رتبه شاخص آزادی در ایران ۲۰۱۳ (از ۱۷۴ کشور)

طبقه‌بندی	نام زیر بخش	رتبه ۲۱۰۳	امتیاز	رتبه ۲۰۱۲	تغییر در امتیاز از ۲۰۱۲ به ۲۰۱۳	تغییر در رتبه از ۲۰۱۲ به ۲۰۱۳
حاکمیت قانون	حقوق مالکیت	۱۶۵	۱۰	۱۶۶	۰	+۱
	آزادی از فساد	۱۱۸	۲۷	۱۴۸	۵	+۳۰
دولت محدود	آزادی مالی	۶۷	۸/۸۰	۶۹	۲/۰	+۲
	مخارج دولت	۴۳	۵/۸۰	۵۷	۶/۳	+۱۴
کارایی مقررات تنظیمی	آزادی تجاری	۹۲	۳/۶۵	۹۳	۵/۰	+۱
	آزادی نیروی کار	۱۱۲	۵۵	۱۲۶	۵/۳	+۱۴
	آزادی پولی	۱۷۱	۵۸	۱۷۱	-۴	۰
بازارهای آزاد	آزادی تجارت	۱۷۴	۷/۴۵	۱۷۵	۰	+۱
	آزادی سرمایه‌گذاری	۱۷۰	۰	۱۷۲	۰	+۲
	آزادی تامین مالی	۱۷۰	۱۰	۱۷۲	۰	+۲
شاخص آزادی اقتصادی		۱۶۸	۲/۴۳	۱۷۱	۹/۰	+۳
متوسط شاخص در جهان			۶/۵۹	۵/۵۹		
متوسط شاخص در کشورهای با آزادی بالا			۵/۸۴	۷/۸۴		

ماخذ: شاخص آزادی اقتصادی (۲۰۱۳)

۶۰. همانگونه که از جدول فوق مشخص است متوسط نمره ایران در سال ۲۰۱۳ معادل ۴۳/۲ است که با این احتساب جایگاه کشور تنها ۶ رتبه با پایین‌تر کشور دنیا فاصله دارد (۱۶۸ از ۱۷۴ کشور) و وضعیت کشور از این حیث مطلوب نیست.

۶۱. ایران در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا آخرین رتبه را در این شاخص به خود اختصاص داده است.

۶۲. در این منطقه کشورهای بحرین، قطر و امارات رتبه‌های اول تا سوم را در اختیار دارند و مصر، الجزایر و ایران سه کشور انتهایی هستند.^۱

۶۳. بررسی مقایسه‌ای رتبه آزادی اقتصادی در میان کشورهای منطقه با ایران ۲۰۱۳

رتبه در جهان	رتبه در منطقه	امتیاز کل	نام کشور
۱۲	۱	۵/۷۵	بحرین
۲۷	۲	۳/۷۱	قطر
۲۸	۳	۱/۷۱	امارات
۳۳	۴	۴/۷۰	اردن
۴۵	۵	۱/۶۸	عمان
۶۶	۶	۱/۶۳	کویت
۸۲	۷	۶/۶۰	عربستان سعودی
۹۰	۸	۶/۵۹	مراکش
۹۱	۹	۵/۵۹	لبنان
۱۰۷	۱۰	۵۷	تونس
۱۱۳	۱۱	۹/۵۵	یمن
۱۲۵	۱۲	۸/۵۴	مصر
۱۴۵	۱۳	۶/۴۹	الجزایر
۱۶۸	۱۴	۲/۴۳	ایران

ماخذ: شاخص آزادی اقتصادی (۲۰۱۳)

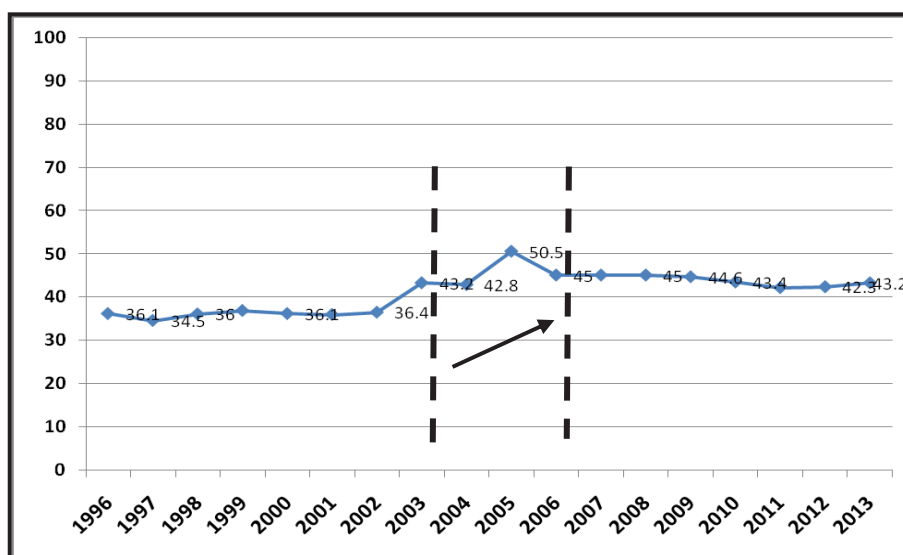
۱. در این منطقه امتیاز کشورهای عراق، لیبی و سوریه محاسبه نشده است.

۶۴. طبق این جدول رتبه ایران در منطق در انتهای ترین جایگاه قرار دارد.

۶۵. روند تغییرات شاخص آزادی اقتصادی نشان می‌دهد که کشور در طی سالیان اخیر به‌رغم بهبود رتبه‌ای در حوزه‌های آزادی از فساد، مخارج دولت و آزادی نیروی کار تغییر چندانی در امتیاز این شاخص نداشته است و همواره جزء کشورهای با پایین‌ترین درجه آزادی اقتصادی بوده است.

۶۶. روند تغییرات این شاخص در کشور در دوره زمانی ۲۰۱۳-۱۹۹۶ در نمودار زیر نشان داده شده است.

ماخذ: شاخص آزادی اقتصادی (۲۰۱۳)

۶۷. طبق نمودار فوق، شاخص آزادی اقتصادی در فاصله سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۲ شاهد یک جهش بود که در دوره دولت هشتم صورت گرفت.

۶۸. اقتصاد ایران در سال ۲۰۰۰ در میان ۱۰ کشور جهان با بالاترین بهبود در شاخص آزادی اقتصادی در رتبه چهارم ایستاد. این بهبود بیشتر تحت تأثیر کاهش متوسط نرخ تعرفه، نرخ نهایی مالیات بر شرکت‌ها و افراد و نسبت مخارج دولتی به GDP قرار داشت.

۶۹. روند افزایشی تا پایان سال ۲۰۰۵ ادامه داشت و در سال ۲۰۰۶ اقتصاد ایران به کاهش در شاخص روبرو شد. در این سال کشور رتبه نخست ۱۰ کشور جهان با بیشترین کاهش را به خود اختصاص داد. عمده دلیل این کاهش شدید را می‌توان به افزایش متوسط تعرفه، وضع موانع غیرتعرفه‌ای برای واردات، ممنوعیت واردات محصولات خاص، محدودیت تصویب قانون جذب و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، مالکیت دولت بر بخش پست، ارتباطات از راه دور و صنایع بزرگ طبق اصل (۴۴) مرتبط دانست. ۷۰. البته غفلت از تحریم‌ها و حوزه‌های اثرگذاری آن‌ها که در مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده آزادی اقتصادی نیز حضور دارند می‌تواند تا حدی همراه‌کننده باشد.

۷۱. جایگاه ایران در سال ۲۰۰۷ که تغییری در روش‌های اندازه‌گیری و امتیازدهی شاخص ایجاد شد با امتیاز ۴۳/۱۳ رتبه ۱۵۰ (از ۱۵۷ کشور) بود. اما این رتبه در سال ۲۰۱۳ با امتیاز ۴۳/۲ به ۱۶۸ (از ۱۷۴ کشور) تنزل یافت.

۷۲. تجربه نشان می‌دهد که بدتر شدن رتبه ایران به دلیل تغییر امتیاز نبود بلکه به دلیل افزایش تعداد کشورهای مورد بررسی و رتبه بهتر آن‌ها در قیاس با ایران بوده است. به عبارت دیگر تمام کشورهایی که در سال ۲۰۰۷ رتبه بدتری نسبت به ایران داشته‌اند همچنان نیز این رتبه را دارا هستند.

۷۳. باید توجه داشت که یکی از راه کارهای افزایش رشد اقتصادی و رونق بخشیدن به فعالیت‌های اقتصادی در ایران تعامل سازنده با اقتصاد بین‌الملل است که در این میان توجه به ترجیحات سرمایه‌گذاران خارجی از اهمیت بالایی برخوردار است.

۷۴. این سرمایه‌گذاران به شاخص‌های بین‌المللی که دربردارنده اطلاعات حوزه‌های مختلف در یک کشور هستند و می‌توانند در تصمیمات سرمایه‌گذاران نقش کلیدی ایفا کنند، بسیار اهمیت می‌دهند. یکی از این شاخص‌ها، آزادی اقتصادی است که باید بهبود آن مورد توجه قرار گیرد.

دلایل پایین بودن شاخص آزادی اقتصادی ایران

۷۵. طبق گزارش‌های مؤسسه هریتیج از شاخص آزادی اقتصادی در ایران، از مهمترین دلایل در پایین بودن رتبه ایران در شاخص آزادی اقتصادی پیچیدگی‌ها و هزینه‌های فرآیندهای کسب و کار است.

۷۶. می‌توان دشواری این فرآیند را برای فعالانی که قصد ورود به بازاری یا خروج از آن را دارند، به خوبی درک کرد.

۷۷. تعدد بالای مراحل پیش‌نیاز و پیچیدگی‌های آن در کنار سطح هزینه‌ها خود به‌عنوان مانعی مهم برای رقابت فعالان اقتصادی و مهمتر از آن آزادی اقتصادی به‌شمار می‌رود. زیرا، طبق تعریف هر اقدامی که مانع از فعالیت آزاد این بخش شود یا فعالیت را سخت کند، مخل آزادی اقتصادی تلقی می‌شود.

۷۸. می‌توان به‌عنوان گام نخست مشکلات این حوزه را برجسته ساخت. البته با توجه به اینکه جدیدترین اطلاعات مربوط به سال ۲۰۱۴ درخصوص بهبود فضای کسب و کار ارایه شده است نخست شرح مختصری از مهمترین بخش ارتباطی فضای کسب و کار با آزادی اقتصادی یعنی تجارت فرامرزی ارایه می‌شود.

■ پایش وضعیت ایران در شاخص تسهیل تجارت فرامرزی

۷۹. یکی از مهمترین شاخص‌های دهگانه فضای کسب و کار، شاخص تجارت خارجی است که در فاصله سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ وضعیت رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی در شرایط ثبات نسبی قرار داشته و حتی در سال ۲۰۱۱ با بهبود اندکی نیز نسبت به سال قبل مواجه شد.

۸۰. از سال ۲۰۱۱ به بعد رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی به شدت بالا رفت. بطوریکه، با ۲۲ پله سقوط از رتبه ۱۳۱ در سال ۲۰۱۱ به رتبه ۱۵۳ در سال ۲۰۱۴ رسیده است.

۸۱. این مسأله ناشی از عدم توجه کافی به بهبود فرآیندهای صادرات و واردات است.

۸۲. بررسی امتیازات نشان می‌دهد که در سالهای اخیر اقدامات مثبت قابل توجهی که منجر به بهبود رتبه ایران در این خصوص شود صورت نگرفته است.

۸۳. آمارهای مربوط به زیرشاخص‌های تجارت فرامرزی نشان می‌دهد مدارک مورد نیاز برای انجام فرآیندهای واردات و صادرات در طول دوره مورد بررسی ثابت بوده و هیچگونه تغییری نکرده است.

۸۴. بطور مشخص در ۹ سال اخیر اقدامی در خصوص کاهش مدارک مورد نیاز و در نتیجه بهبود شاخص تجارت فرامرزی صورت نگرفته است.

۸۵. زمان مورد نیاز برای انجام یک عمل صادراتی نیز نسبتاً ثابت بوده و فقط با کاهش یک روزه طی چهار سال مواجه بوده است.

۸۶. البته در زمینه واردات کاهش قابل توجهی به میزان ۲۱ درصد در زمان انجام این فرآیند از سال ۲۰۱۱ تا سال ۲۰۱۳ ملاحظه می‌شود که به نظر می‌رسد نصب اسکنرهای بندر شهید رجایی و نیز ساماندهی بازرسی‌های دفاتر ترخیص کالا در سال ۲۰۱۰ در این امر موثر بوده است. البته این زمان مجدداً در سال ۲۰۱۴ افزایش یافت و به ۳۷ روز رسید.

۸۷. هزینه‌های صادرات و واردات بر خلاف مدارک و زمان مورد نیاز برای این فرآیندها، نه تنها دارای ثبات نیست بلکه از روند افزایشی مداومی پیروی می‌کند.

۸۸. اگرچه، هزینه صادرات و واردات در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ ثابت بودند، از سال ۲۰۰۸ به بعد شدیداً افزایش یافته است.

۸۹. هزینه واردات با حدود ۶۰ درصد افزایش از ۱۳۳۰ دلار به ۲۱۰۰ دلار و هزینه صادرات با حدود ۷۰ درصد افزایش از ۸۶۰ دلار به ۱۴۷۰ دلار در سالهای ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ رسیده است (البته این امر در ارتباط با تحریم نیز قرار دارد).

۹۰. فرآیند واردات بیش از ۴۰ درصد نسبت به صادرات هزینه‌بر بوده و همچنین حدود ۴۰ درصد نیز به زمان بیشتری احتیاج دارد. ضمن آنکه تعداد مدارک بیشتری نیز در این خصوص مورد نیاز است.

۹۱. با توجه به شرایط اقتصادی که در سال‌های اخیر در کشور حاکم است، از جمله اجرای فاز اول هدفمندی یارانه‌ها و نیز اعمال تحریمهای بین‌المللی علیه کشورمان، این افزایش در هزینه‌های امری اجتناب‌ناپذیر است.

۹۲. عوامل یادشده سبب شد وضعیت زیرشاخص‌های مذکور تا حدی نامطلوب‌تر شود و در نهایت منجر به تنزل رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی شود.

■ مشکلات کشور در حوزه فضای کسب و کار

۹۳. برای این منظور از جدیدترین استعلامات از سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت برای مشکلات این حوزه با تأکید بر قوانین و مقررات مخل استفاده شده است.^۱

۹۴. مهمترین مشکلات یادشده را می‌توان به شرح زیر ارایه کرد:

- عدم امکان صدور پروانه بهره‌برداری بنام اشخاص حقیقی که خود مانع ورود این افراد به صحنه تولید خواهد شد (حقوق مالکیت).
- ثبت سرمایه‌گذاری انجام‌شده در اصلاح پروانه بدون در نظر گرفتن سرمایه قبلی که این امر می‌تواند محدودیت‌هایی را در فعالیت‌های واحدهای اقتصادی بوجود آورد (مخالف با سایر کشورها در ارایه حداقل سرمایه).

۱. مستندات کارگروه قوانین و مقررات

- عدم تمایل بانک‌ها به رعایت مصوبه دولت یازدهم درخصوص نرخ گشایش اعتبارات اسنادی (مقرر شد این نرخ تا ۳۰ درصد کاهش یابد). (آزادی تامین مالی فشار مالی به فعالان خصوصی)
- پرداخت درصدی از پروفیما به سازمان استاندارد صنعتی جهت ورود ماشین‌آلات برای تولیدات داخلی با استاندارد اجباری (آزادی مالی).
- ممنوعیت اقلامی جهت صادرات که در مصوبه اخیر دولت مقرر شد مورد بازنگری قرار گیرد (آزادی تجاری).
- محدودیت احداث صنایع در حریم ۱۲۰ کیلومتری شهرها که عملاً مانع از شکلگیری همه تصمیمات منجر سرمایه‌گذاری می‌شود (آزادی سرمایه‌گذاری).
- عدم تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار که خود موجب سردرگمی فعالان اقتصادی شده است (کارایی مقررات تنظیمی).
- سردرگمی و اختلال در خدمات از سوی دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تولیدی و صنعتی با انتزاع فعالیت‌های کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت (حاکمیت قانون).
- مشکلات واحدهای اقتصادی با قانون اخذ استعلام سه‌گانه بیمه‌ای، مالیاتی و بانکی (مصوبه شماره ۲۵۰۸۹۳ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱ تسهیل فضای کسب و کار)
- اخذ تعهدنامه محضری شرکت شهرک‌های صنعتی برای راه‌اندازی طرح‌های نیمه‌تمام تا مدت ۶ ماه (حقوق مالکیت)؛
- عدم تخصیص سهم بخش تولید از وجوه خالص اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (آزادی مالی و دولت محدود)
- تعدد استعلامات جهت صدور جواز تاسیس، تغییر نام جواز تاسیس و پروانه بهره‌برداری بسیار بالا است (آزادی کسب و کار)
- علی‌الراس بودن مالیات‌ها واحدهای تولیدی (آزادی مالی)
- تداخل قوانین و مقررات با یکدیگر مانند ماده ۱۰ قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال (صادرات منوط به اخذ گواهی) با بند «ج» ماده ۱۰۴ قانون برنامه پنجم توسعه (صادرات معاف از اخذ گواهی به‌جز استانداردهای اجباری) و نیز مصوبه ۱۳۹۱/۴/۵ شورای اقتصاد (صادرات قیر و روغن موتور) با بند «ج» ماده ۱۰۴ قانون برنامه پنجم توسعه (اخذ هرگونه مالیات و عوارض از صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات در طول برنامه ممنوع است - کارایی مقررات تنظیمی).
- خلاء قانونی در حفظ حقوق مکتسب سرمایه‌گذاران خارجی در کشور با افزایش محدودیت‌هایی صادراتی و وارداتی کارایی مقررات تنظیمی

■ اعمال محدودیت در فعل صادرات از حوزه‌هایی غیر از وزارت صنعت، معدن و تجارت با توجه به قوانین موضوعه در این بخش بسیار به چشم می‌خورد. در حالیکه صادرات تمامی کالاها (غیر از استاندارد اجباری و و گواهی‌های مرسوم در تجارت بین‌الملل) را آزاد می‌داند و وزارت صنعت، معدن و تجارت را تنها در تنظیم بازار داخلی مجاز به ممنوعیت در صادرات می‌داند، سایر دستگاه‌ها با توجه به قوانینی که دارند در فعل صادرات مداخله می‌کنند و بر آن اعمال نظارت و محدودیت می‌کنند.

■ عدم وجود حقوق مالکیت معنوی درخصوص تجارت کالاها (به‌ویژه درخصوص کالاهایی با سطح فناوری بالا)

■ عدم توجه به خدمات پس از فروش در بازارهای صادراتی

■ مداخلات فراوان بخش دولتی در بخش‌های مختلف که اثرات بالایی در بخش‌های تجاری به‌ویژه صادرات (صادرات محصولات تحت حمایت دولت) دارد. عمده این دخالت‌ها در قالب حمایت‌های قیمتی صورت می‌پذیرد که می‌توان مهمترین آن‌ها را به شرح زیر ارایه کرد:

* تخفیف و معافیت‌های مالیاتی

* حمایت‌های گمرکی در واردات

* خریدهای دولتی

* تعیین قیمت‌های سقف و کف

* تخصیص تسهیلات با نرخ پایین

* تخصیص زمین ارزان قیمت

* تخفیف یا معافیت بهای خدمات عمومی و زیربنایی نظیر آب، برق و ..

* تامین مواد اولیه با قیمت ازان

* مشوق‌های صادراتی

■ فقدان سیاست‌های بخش صادرات متناسب با نوع کالاها

۹۵. از طرفی، گزارش سال ۲۰۱۳ بنیاد هریتیج از وضعیت شاخص آزادی اقتصادی در ایران دربردارنده نکاتی از علل پایین بودن شاخص در کشور است که اهم آن عبارتند از:

■ در بخش تجاری، در حال حاضر ۱۵ طبقه تعرفه‌ای وجود دارد که از ۲ درصد شروع و به ۱۰۰ درصد ختم می‌شود (این طیف در دو سال گذشته از ۴ تا ۴۰۰ درصد برای ۷۰ طبقه بود). با اینحال رقم تعرفه‌ای ۱۰۰ درصد رقمی بسیار بالا و مخل فعالیت آزادانه اقتصادی محسوب می‌شود.

- ورود و صدور کالا به کشور نیازمند مجوزهای متعدد از نهادهای گوناگون است. به عنوان مثالی بر این موضوع خاطر نشان می سازد که اخیراً وزارت جهاد کشاورزی طی نامه ای صادرات گیاهان دارویی از کشور را با مجوز این وزارتخانه مجاز دانسته است
- در محدودیت های بخش فضای کسب و کار، ارایه مدرکی از سوی متقاضیان ثبت شرکت ها مبنی بر عدم سابقه کیفری در ترخیص کالا از گمرک به عنوان مانع ذکر شده است که این امر صحیح نیست و نیاز است با دادن اطلاعات صحیح این بخش در اطلاعات ایران تصحیح شود. (این گواهی مربوط به حق عملکردانی است که اقدام به ترخیص کالا واردکنندگان می کنند که تابع شرایط و ضوابط جداگانه ای است).
- دخالت بالای دولت در تنظیم رفتار بخش خصوصی در بازار؛
- رشد سریع قیمت ها و نوسان آن ها و محدود کردن توسعه فعالیت بخش خصوصی با تخصیص اعتبارات و مؤلفه های غیربازاری موثر در عملکرد آن ها؛
- احتمال بالای مصادره اموال توسط دولت؛
- فساد در فعالیت های دولتی؛
- پایین بودن سهم مالیت بر تولید ناخالص داخلی؛
- وابستگی بالا به درآمدهای نفتی؛
- بالا بودن زمان اخذ مجوزهای مورد نیاز برای راه اندازی کسب و کارها و هزینه های مورد نیاز برای آن ها؛
- بالا بودن تعداد مجوزهای لازم در فرآیند آغاز کسب و کار؛
- بازار کار غیرقابل انعطاف و تشدید آن توسط دخالت های دولت؛
- وجود نظام چندگانه ارزی؛
- بالا بودن نرخ تعرفه؛
- تعدد موانع غیرتعرفه ای؛
- تنظیم شدن سرمایه گذاری توسط دولت؛
- ممنوعیت سرمایه گذاری در برخی از حوزه ها؛
- مالکیت بالای دولت بر نظام بانکداری؛
- هدایت فرآیند تخصیص اعتبارات توسط دولت؛

جمع‌بندی و پیشنهادات

۹۶. آزادی اقتصادی شرایطی است که در آن افراد مادامیکه به‌دنبال معیشت اقتصادی خود و کسب مالکیت بیشتر هستند می‌توانند با اختیار خود عمل کنند. معروف‌ترین شاخص‌های آزادی اقتصادی در جامع بین‌الملل شامل «شاخص آزادی اقتصادی جهان» مربوط به مؤسسه فریزر و شاخص آزادی اقتصادی بنیاد هریتیج است.
۹۷. امتیاز کشور در شاخص آزادی اقتصادی در سال ۲۰۱۰ و پیش از تشدید تحریم‌های جدید ۶/۲۶ بود که این امتیاز در سال ۲۰۱۳ به ۶/۰۵ کاهش یافته است. رتبه ایران نیز با ۱۶ پله نزول از ۱۱۱ به ۱۲۷ رسیده است.
۹۸. در شاخص آزادی اقتصادی متوسط نمره ایران در سال ۲۰۱۳ معادل ۴۳/۲ است که با این احتساب جایگاه کشور تنها ۶ رتبه با پایین‌تر کشور دنیا فاصله دارد (۱۶۸ از ۱۷۴ کشور).
۹۹. در خلال سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۱۲ کشورها تغییرات زیادی را در شاخص آزادی اقتصادی تجربه کرده‌اند. برخی از کشورها با رشد شاخص آزادی اقتصادی روبرو شدند که کشورهایی گرجستان با ۱۳ پله، هندوستان با ۱۱ پله، آلمان و فیلیپین با ۱۰ پله و ترکیه با ۴ پله از جمله مهمترین این تغییرات به‌شمار می‌روند. حوزه تامین مالی، حقوق مالکیت، فساد، پایداری مالی بیشترین تأثیر را بر رشد شاخص آزادی اقتصادی در کشورهای دارای بیشترین جهش داشته است.
۱۰۰. براساس بررسی صورت گرفته می‌توان توصیه‌های زیر را در راستای بهبود شاخص آزادی اقتصادی در کشور مطرح ساخت:

■ کاهش پیچیدگی و هزینه‌های فرآیندهای تنظیمی

- تسهیل ثبت سفارش، ارایه مستندات و ترخیص کالاها از مرزها در گمرکات با راه‌اندازی پنجره واحد تجاری و تأکید بر الکترونیکی شدن فرآیندها (این مورد در در بند (۸) مصوبه شماره ۱۱۸۳۲۲ مورخ ۱۳۹۲/۶/۲۱ هیات وزیران مصوب شد اما باید اراده جدی و زیرساخت‌های لازم برای دستیابی به آن به وجود آید)
- رفع مشکلات واحدهای اقتصادی در ارتباط با استعلام سه‌گانه بیمه‌ای، مالیاتی و بانکی (وبه شماره ۲۵۰۸۹۳ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱ تسهیل فضای کسب و کار)
- کاهش تعداد استعلامات جهت صدور جواز تاسیس، تغییر نام جواز تاسیس و پروانه صنعتی (ضرورت بازنگری ابلاغیه جدید به شماره ۱۶۱۳۸۳ مورخ ۱۳۹۲/۷/۱۸)
- کاهش زمان و تعداد فرآیند دستیابی به خدمات زیربنایی برای راه‌اندازی کسب و کارها؛
- کاهش هزینه‌های مربوط به خدمات دولتی و هزینه‌های مرتبط با قوانین و مقررات راه‌اندازی کسب و کار (همانند پرداخت درصدی از پروفورما به سازمان استاندارد جهت ورود ماشین‌آلات مورد نیاز تولید)؛

- الزام بانک‌ها به رعایت بخشنامه‌های بانک مرکزی (تکلیف دولت به بانک مرکزی) مبنی بر کاهش نرخ گشایش اعتبار اسنادی؛
- راه‌اندازی و توسعه سیستم‌های الکترونیکی برای تسهیل پرداخت مالیات؛
- کاهش موانع وارداتی اعم تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای (مانند وضع عوارض بر صادرات قیر و روغن موتور در حالیکه طبق طبقه‌بندی جزء صادرات غیرنفتی هستند و معاف از عوارض)
- سرعت بخشیدن به ثبت اموال و دارایی‌های قابل انتقال با اصلاح سامانه سازمان ثبت اسناد کشور و مجهز کردن آن‌ها به ابزارهای الکترونیکی؛
- مبارزه با رشوه‌خواری و تسریع در ارائه خدمات دولتی؛
- ارائه خدماتی از سوی وزارت جهاد کشاورزی به واحدهایی که پس از طرح انتزاع باید از این وزارتخانه خدمات دریافت کنند.

■ تقویت نهادهای قانونی

- بازنگری ممنوعیت اقلام صادراتی (در بند ج) مصوبه شماره ۱۱۸۳۲۲ مورخ ۱۳۹۲/۶/۲۱ هیات وزیران تأکید شد)
- کاهش سرمایه اولیه برای راه‌اندازی فعالیتهای کارآفرینی؛
- گسترش طیف دارایی‌های قابل انتقال به‌عنوان وثیقه بانکی در دریافت تسهیلات؛
- تدوین قانون حمایت از حقوق مالکیت؛
- ایجاد انعطاف‌پذیری در ساعات کار و محدود کردن دخالت دولت در بازار کار؛
- امکان صدور پروانه بهره‌برداری بنام اشخاص حقیقی؛
- تدوین تمام آیین‌نامه‌های اجرایی قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار؛ ثبت سرمایه‌گذاری انجام‌شده در اصلاح پروانه با در نظر گرفتن سرمایه قبلی؛
- بازنگری ضوابط و معیارهای استقرار صنایع و در صورت نیاز اصلاح آن؛
- رفع تداخل قوانین و مقررات در فعل واردات و صادرات (موارد آن در گزارش ذکر شده است)؛
- رفع خلاء قانونی در حفظ حقوق مکتسب سرمایه‌گذاران خارجی در کشور با افزایش محدودیت‌هایی صادراتی و وارداتی؛
- ساماندهی خدمات پس از فروش در بازارهای صادراتی؛
- برنامه‌ریزی برای کاهش مداخلات قیمتی و غیرقیمتی دولت در بازار؛

- برنامه‌ریزی برای کاهش تعرفه‌ها و حضور رقبای خارجی در کشور؛
- مهار تورم با هماهنگی سیاست‌های پولی، مالی و ارزی؛
- کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و توسعه صادرات غیرنفتی؛
- برقراری نظام تک نرخ ارز؛
- رفع ممنوعیت سرمایه‌گذاری در حوزه‌های اقتصادی؛
- کاهش سهم دولت در نظام بانکداری و ایجاد زمینه‌های لازم برای حضور بانک‌های خارجی در کشور؛
- کاهش نقش دولت در هدایت منابع مالی؛
- کاهش کسری بودجه و بدهی دولتی و ارتقاء سهم مالیات از تولید ناخالص داخلی؛
- مقابله با فساد دولتی و کاهش بروکراسی اداری؛
- مبارزه با قاچاق کالا.

یک صد نکته کاربردی در خصوص «آزادی کسب و کار در اقتصاد ایران»

تابا

خیابان کارگر شمالی - بالاتر از بلوار کشاورز - روبروی پارک لاله - شماره ۱۲۰۴
موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

www.TABAreport.ir